

RADIOTHERAPIE BIJ RECTUMKANKER

INHOUDSOPGAVE

Persoonlijke gegevens	3
<hr/>	
Hoofdstuk 1 Radiotherapie bij rectumkanker	4
<hr/>	
Hoofdstuk 2 Voor de behandeling van start gaat	7
<hr/>	
Hoofdstuk 3 Uw behandeling in praktijk	11
<hr/>	
Hoofdstuk 4 Bijwerkingen	14
<hr/>	
Hoofdstuk 5 Veelgestelde vragen	18
<hr/>	

PERSOONLIJKE GEGEVENS

Uw naam _____

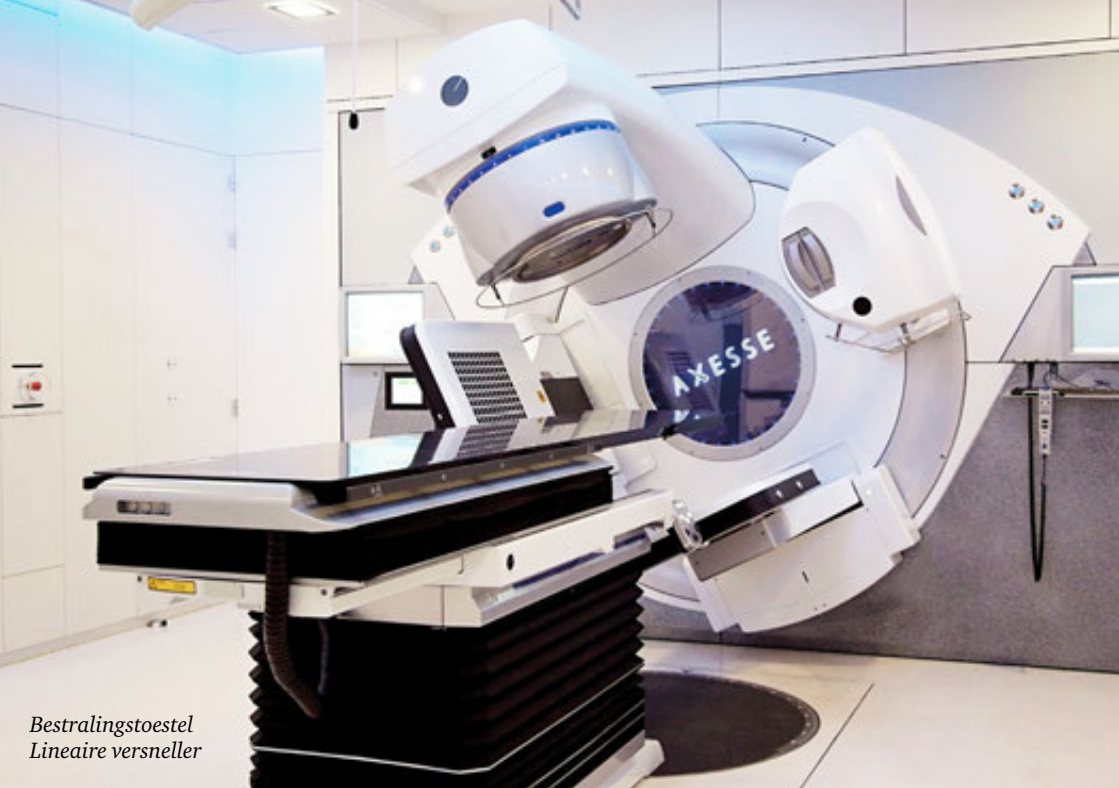
Uw bestralingsschema ziet er als volgt uit

Totaal aantal bestralingen _____

Aantal keer per week _____

Uw behandelaar _____

Ons telefoonnummer **020 512 9111**

*Bestralingstoestel
Lineaire versneller*

Bestralingstoestel MR-linac

RADIODIETHERAPIE BIJ RECTUMKANKER

Wat is radiotherapie?

Radiotherapie betekent een behandeling met straling. Bij een uitwendige bestraling wordt gebruik gemaakt van een zeer krachtige röntgenstraling. Deze wordt opgewekt in een bestralingstoestel.

Een bestralingstoestel die gecombineerd is met een CT-scanner noemen we een lineaire versneller.

Een bestralingstoestel die gecombineerd is met een MRI-scanner noemen we een MR-linac.

Hoe werkt radiotherapie?

Het uitgangspunt van de radiotherapie is dat het erfelijk materiaal in de kankercel, het DNA, door de bestraling beschadigd wordt. Gezonde cellen worden ook beschadigd, maar hebben een beter vermogen om zich van deze schade te herstellen. Kankercellen kunnen van deze beschadiging in het DNA niet goed herstellen. Ze verliezen het vermogen zich te delen en sterven af.

Uw behandelaar

U wordt behandeld door een radiotherapeut-oncoloog of een physician assistant. Het is mogelijk dat deze nog in opleiding is. In onze informatie wordt altijd gesproken van

behandelaar. Een radiotherapeut-oncoloog is een medisch specialist die patiënten met kanker behandelt met straling. Een physician assistant heeft een masteropleiding afgerond na een medische HBO-studie. Een physician assistant ziet zelfstandig patiënten in nauw overleg met een radiotherapeut-oncoloog.

De bestralingen worden uitgevoerd door radiotherapeutisch laboranten.

Radiotherapie bij rectumkanker

Met rectum- of endeldarmkanker wordt hetzelfde bedoeld. Wij spreken hier steeds van rectumkanker. Heeft de rectumkanker zich nog niet uitgezaaid, dan kan de tumor worden verwijderd. Om de kans op een geslaagde operatie te vergroten, en de kans op het terugkeren van de ziekte te verkleinen, wordt er voorafgaand aan een operatie bestraald. Afhankelijk van de grootte van de tumor wordt er gekozen tussen een korte of een lange bestralingsserie. Het kan zijn dat vanwege uw gezondheid en persoonlijke omstandigheden een operatie niet de beste oplossing is. Mogelijk wordt er dan gekozen tussen een combinatie van uit- en inwendige bestraling. Is dit bij u het geval, dan wordt u hier nog uitgebreid over geïnformeerd.

Korte bestralingsserie

Indien verwacht wordt dat de tumor operatief in zijn geheel te verwijderen is, wordt u voorafgaand aan de operatie 5 keer bestraald. Hiermee is aangetoond dat de kans dat de rectumkanker terugkomt beduidend kleiner is. Het is mogelijk dat u 5 keer bestraald wordt en niet of niet direct geopereerd. Uw behandelaar geeft u uitleg waarom hiervoor is gekozen.

Lange bestralingsserie

Indien verwacht wordt dat de tumor plaatselijk uitgebreid is, wordt gekozen voor een langere bestralingsserie. Deze serie bestaat uit 25 bestralingen die elke werkdag gegeven worden. De bestralingen kunnen ook gecombineerd worden met Capecitabine, een chemotherapie in tabletvorm. In dat geval krijgt u een apart gesprek krijgen met een maag-darm-leverarts. Deze beoordeelt uw situatie en geeft u uitleg over de chemotherapie, samen met de verpleegkundig specialist. Het aantal tabletten dat u moet slikken hangt samen met uw lengte en gewicht.

Deze tabletten worden 's ochtends en 's avonds ingenomen na de maaltijd, op de dagen dat u bestraald wordt.

Tijdens de behandeling wordt er wekelijks bloed afgenomen bij de doktersassistenten op de afdeling Radiotherapie. Een operatie volgt meestal tien tot twaalf weken na het beëindigen van de bestraling.

Bestraling om uw klachten te verlichten

Als de rectumkanker is doorgegroeid en/of uitgezaaid naar andere delen van het lichaam, dan wordt een behandeling hier op aangepast. Geeft de rectumkanker pijnklachten of bloedingen, of dreigt de tumor het darmkanaal af te sluiten, dan kan een behandeling van 5 bestralingen deze klachten verlichten. De tumor wordt door de behandeling kleiner en in zijn groei geremd. Dit wordt een palliatieve behandeling genoemd. Uw behandelaar geeft u uitleg over de mogelijkheden en de verwachting van deze behandeling.

VOOR DE BEHANDELING VAN START GAAT

Uw eerste afspraak in het Antoni van Leeuwenhoek

Als ziekenhuis zijn wij verplicht uw identiteit vast te stellen en uw Burger Service Nummer en verzekeringsgegevens te registreren. Wanneer het uw eerste bezoek is aan het Antoni van Leeuwenhoek of als u uw identiteits- en/ of verzekeringsgegevens nog niet hebt laten registreren, wordt u een kwartier voor uw afspraak verwacht bij de receptie van de afdeling Radiotherapie voor inschrijving. U dient hiervoor een geldig paspoort, identiteitsbewijs of rijbewijs mee te nemen.

Bij de receptiebalie krijgt u een sticker met uw barcode. Met deze barcode kunt u zich aanmelden voor uw toekomstige afspraken.

Op tijd komen

Vanzelfsprekend doet u uw best om op tijd op uw afspraken te zijn. Mocht u vertraagd zijn, wilt u dit dan doorgeven? U kunt hiervoor het algemene telefoonnummer van het ziekenhuis, 020 512 9111, bellen. Dit geldt ook als u in Hoofddorp wordt bestraald. Wilt u vermelden dat het om afspraken bij de afdeling Radiotherapie gaat? Aan de radiotherapeutisch laboranten bij uw bestralingstoestel wordt doorgegeven dat u verlaat bent. Uw afspraak gaat altijd door.

Bestralingstijden

Bij het inplannen van uw afspraken hebben onze medewerkers met veel voorschriften en andere afspraken rekening te houden. Hierdoor kunnen de tijden van uw afspraken per dag verschillen. U kunt aangeven welke periode van de dag uw voorkeur heeft. Zij proberen hier zoveel mogelijk rekening mee te houden. Het is helaas niet altijd mogelijk om uw afspraken buiten verkeersdrukte om te plannen.

Voorlichtingsgesprek

Om u zo goed mogelijk op de bestraling voor te bereiden, krijgt u voorafgaand aan de behandeling ook een gesprek met een voorlichtingsmedewerker. Tijdens dit gesprek komen vooral praktische zaken over uw behandeling aan bod. Er is veel ruimte voor het stellen van vragen.

MRI- en/of CT-scan

Ter voorbereiding op de bestraling wordt er een MRI- en/of CT-scan gemaakt.

Als het bij u niet mogelijk of niet wenselijk is om een MRI-scan te maken, zal er een afspraak gemaakt worden voor een CT-scan. Ook als de MRI-scan niet de juiste beelden laat zien, krijgt u alsnog een CT-scan.

MRI-scan

Voor een MRI-scan geldt een drinkprotocol. Het is belangrijk dat u dit goed opvolgt.

U plast een half uur van tevoren goed uit en dan drinkt u direct en in één keer 250 ml water.

Op de beelden van de MRI-scan is de rectumtumor goed te zien, waardoor het te bestralen gebied heel nauwkeurig aangegeven kan worden.

Een MRI-scan maakt voor de beeldvorming gebruik van sterke magnetische golven. Bij het maken van een MRI-scan mogen er geen metalen aanwezig zijn in uw lichaam en in uw kleding. Deze verstoren de apparatuur en de beeldvorming. Daarom vult u vooraf een vragenlijst in. U heeft kleding mee waar geen metaal in zit, zoals een pyjama- of een joggingbroek. Uw onderkleding mag niet insnoeren.

Vaak wordt er contrastvloeistof ingediend via een infuus in de arm.

De MRI-scanner maakt veel lawaai.

U krijgt oordopjes in een koptelefoon op. U mag een CD met muziek meenemen die we voor u af kunnen spelen.

U ligt met uw handen naast het lichaam, niet er tegen aan. Het is belangrijk dat u stil blijft liggen. U krijgt een knopje in uw hand waarop u kunt drukken als er iets aan de hand is. De laboranten houden u via de bedieningsruimte ook goed in de gaten.

Het maken van een MRI-scan duurt ongeveer 40 min.

CT-scan

Voor een CT-scan geldt een drinkprotocol. Het is belangrijk dat u dit goed opvolgt.

U plast één uur van tevoren goed uit en dan drinkt u direct en in één keer 250 ml water.

Een CT-scanner maakt voor de beeldvorming gebruik van röntgenstraling. Bij de CT-scan worden laserlijnen op uw lichaam geprojecteerd. Op de kruisingen van deze lijnen worden op de heupen en op de buik kleine tatoeagepuntjes gezet. Met deze tatoeagepuntjes kunnen we uw houding terugvinden als u bestraald gaat worden op de lineaire versneller. Het maken van de CT-scan duurt een klein half uur.

Bestralingsplan

Op de afbeeldingen van de MRI- en/of CT-scan wordt het bestralingsgebied bepaald. Met speciale computerprogramma's wordt berekend wat de meest optimale opzet van de bestralingsbundels is. Hierbij is het belangrijk dat het te bestralen gebied de juiste dosis straling ontvangt en dat de omliggende gezonde weefsels zo weinig mogelijk worden belast. Uw behandelaar en andere deskundigen toetsen dit zogenaamde bestralingsplan. Na goedkeuring kan uw bestraling starten.

Eerste bestralingsafspraken

U ontvangt uiterlijk een week na uw voorbereidende scans uw eerste bestralingsafspraken. Deze afspraak wordt per email naar u gestuurd. Wilt u goed uw email, en soms ook uw spam-box, in de de gaten houden? Als emailen niet mogelijk is ontvangt u een brief. Vindt uw eerste bestraling al snel plaats, dan wordt u hierover gebeld. U kunt ook via www.avl.nl/MijnAVL uw afspraken inzien.

Soms zijn uw afspraken al ingepland als u voor de voorbereidende scan komt. Deze worden dan direct aan u doorgegeven.

UW BEHANDELING IN DE PRAKTIJK

Aanmelden

Met uw barcode kunt u zich aanmelden voor uw bestralingen. Dat doet u door de sticker voor de scanner te houden. Deze vindt u bij de ingang van de afdeling Radiotherapie. U ziet dan bij welk toestel u wordt verwacht. U neemt vervolgens plaats bij de wachtruimte van het desbetreffende bestralingstoestel. Soms wordt u eerst naar de receptiebalie van de Radiotherapie verwezen.

Uw afspraken

Op uw eerste bestralingsdag krijgt u bij de receptie uw afspraken voor de resterende week. Vanaf donderdag haalt u hier uw nieuwe afspraken op voor de week die komen gaat. Mogelijk zijn er afspraken gewijzigd die nog niet in mijnAVL te zien zijn.

De bestraling

De bestralingen vinden plaats op een bestralingstoestel. Dit kan een Lineaire versneller of een MR-linac zijn. Dit is vooraf met u doorgesproken.

Behandeling met een lineaire versneller.

Een lineaire versneller is een bestralingstoestel dat vlak voor de bestraling controle CT-scans maakt. Als u op de bestralingstafel ligt draait het toestel om u heen.

Met de controle CT-scan wordt bekeken of u in de juiste positie

ligt. Met de van tevoren gemaakte bestralingsplannen kan het juiste plan gekozen worden die het meest recht doet aan de vulling van blaas en rectum van dat moment.

U heeft altijd een licht gevulde blaas als u bestraald wordt. Hiervoor plast u een half uur voor uw afspraak goed uit en drinkt u direct en in één keer 250 ml. water.

De laboranten zorgen ervoor dat u in de juiste positie komt te liggen. Heeft u in de voorbereiding een CT-scan gehad, dan maken zij gebruik van de tatoeagepuntjes. Heeft u in de voorbereiding alleen een MRI-scan gehad, dan wordt door de laboranten eerst uw bestralingspositie bepaald aan de hand van de beeldvorming. Vervolgens zullen zij markeringen met stift op uw huid zetten, zodat de volgende bestralingen uw positie vlot is terug te vinden.

U wordt met ontbloot onderlichaam bestraald. Wilt u een handdoek of kamerjas meenemen die u aan kunt doen als u van de kleedkamer met de laborant meeloopt naar het bestralingstoestel?

De gehele behandeling duurt ongeveer 15 min. De werkelijke bestralingstijd is enkele minuten.

Het is belangrijk dat u stil blijft liggen. Het bestralingstoestel draait in een

hele cirkel om u heen en geeft zo de bestraling af.

Op de monitoren kunnen de laboranten zien hoe het met u gaat.

Behandeling met een MR-linac

De MR-linac is een bestralingstoestel dat vlak voor de bestraling controle-scans maakt met een MRI-scanner. Het toestel is daardoor het beste te vergelijken met een MRI-scanner, dus ook met veel geluid en een tunnel waarin u op de tafel ligt.

Op de MRI-scan kan het te bestralen gebied nauwkeurig in beeld gebracht worden. De laboranten passen het bestralingsplan aan, terwijl u in het toestel ligt.

U heeft altijd een licht gevulde blaas als u bestraald wordt. Hiervoor plast u een half uur voor uw afspraak goed uit en drinkt u direct en in één keer 250 ml. water.

U draagt bij de behandeling een dunne broek en dun shirt zonder metaal. Dit kan een pyjama of joggingbroek

zijn. De onderkleding mag niet insnoeren. Gelieve steeds dezelfde kleding mee te nemen.

De gehele behandeling duurt ongeveer 30 tot 45 minuten. De daadwerkelijke bestralingstijd is enkele minuten. Het is belangrijk dat u stil blijft liggen. U krijgt een knop in de hand waar u op kunt drukken als er iets is.

Controles in uw behandelperiode

In uw behandelperiode worden er controleafspraken gemaakt bij uw behandelaar. Deze afspraken sluiten aan bij uw bestralingsafpraak. U meldt zich hiervoor bij de balie van de doktersassistenten op onze afdeling. De afspraken worden gemaakt om het verloop van de behandeling te bespreken en de bijwerkingen te volgen. U krijgt advies hoe u het beste met de bijwerkingen om kunt gaan. Zo nodig wordt er medicatie voorgeschreven. Heeft u tussen deze afspraken door behoefte om uw behandelaar te spreken, dan kunt u dit aangeven bij de

laboranten van het bestralingstoestel of bij de doktersassistenten. In geval van afwezigheid van uw behandelbaar kunt u door een collega worden gezien.

Diëtist

Voeding die veel gasvorming geeft, zoals bonen, kool of uien, worden vaak minder goed verdragen. Dit geldt ook voor scherpe of sterk gekruide maaltijden. Bij de langere bestralings-serie kan er een afspraak bij de diëtist gemaakt vanwege de te verwachten darmklachten. Is het waarschijnlijk dat de huid rond de kringspier geïrriteerd raakt, dan is het beter om de voeding zo aan te passen, dat de ontlasting zacht is. Het passeren van de ontlasting gaat dan makkelijker. Het is tevens van belang dat u op hetzelfde gewicht blijft. Dit heeft met de nauwkeurigheid van de bestraling te maken, maar ook met uw herstel. Bij goede voeding zal ook uw herstel voorspoediger zijn. Voor de afspraak bij de diëtist meldt u zich aan de balie van de doktersassistenten op onze afdeling. De diëtisten geven u advies over de voeding, kunnen speciale voeding bestellen en u kunt uw vragen op dit gebied aan hen stellen. De diëtisten hebben dagelijks een terugbelspreekuur. U kunt hiervoor het algemene nummer van het ziekenhuis bellen en doorgeven dat u teruggebeld wilt worden. Uw vragen e-mailen kan ook, naar dietisten@nki.nl. Op de website www.voedingenkankerinfo.nl vindt u veel informatie over voeding.

Na afloop van uw behandeling

Als u geopereerd gaat worden, krijgt u van het ziekenhuis waar de operatie plaats vindt bericht wanneer de operatie is gepland. Twee tot drie maanden na de operatie wordt een afspraak gemaakt met uw behandelaar op de polikliniek van het Antoni van Leeuwenhoek. Heeft u ook tabletten chemotherapie gehad, dan zal uw maag-darm-leverarts u ook voor een controle oproepen.

Uw huisarts

Uw huisarts en uw verwijzer worden aan het begin van uw behandeling per brief op de hoogte gebracht. Als de behandeling beëindigd is, ontvangt uw verwijzer hier weer een brief over.

Contact opnemen

Als u pijn of andere klachten heeft die direct zorg behoeven en een gevolg zijn van uw behandeling of uw ziekte, dan kunt u altijd het ziekenhuis bellen op 020 512 9111.

Hoe heeft u uw behandeling ervaren?

Het AVL vindt het van het grootste belang dat de behandeling en de zorg rondom onze patiënten zo goed mogelijk verloopt. Door middel van een enquête horen wij graag van u hoe u deze periode heeft ervaren. Met deze gegevens kunnen wij de zorg en behandeling verder verbeteren. Het enquêteformulier krijgt u in de laatste week van uw behandeling. U kunt dit formulier ingevuld inleveren bij de receptiebalie Radiotherapie of in de blauwe bus die voor deze balie staat.

HOOFDSTUK 4

BIJWERKINGEN

Alle intensieve behandelmethoden geven een aantal bijwerkingen. De mate waarin de bijwerkingen optreden, varieert per persoon. Dit heeft te maken met uw conditie en situatie. Tevens is het gebied dat bestraald wordt en de bestralingsdosis van invloed op de bijwerkingen. Uw behandelaar zal u uitleg geven over de bijwerkingen die bij u verwacht worden. Acute bijwerking door de bestralingsbehandeling ontstaan meestal twee tot drie weken na de start van de behandeling en nemen dan in de loop van de behandeling toe. Na het beëindigen van de behandeling kunnen deze klachten nog enkele maanden aanhouden. Sommige klachten kunnen blijvend zijn.

Korte bestralingsserie

Bij een korte bestralingsserie worden weinig bijwerkingen verwacht. Vaak zal u geopereerd zijn waardoor bijwerkingen in de herstelfase van de operatie niet echt opgemerkt worden. Indien er niet direct geopereerd wordt kunt u ook darmklachten en plasklachten ervaren zoals hieronder beschreven. Wel kan als gevolg van de bestraling de wondgenezing na de operatie wat langzamer gaan. Ook kan het zijn dat u

op langere termijn merkt dat het een negatieve invloed heeft op uw seksueel functioneren. Laat u hierover door uw behandelaar of chirurg goed inlichten. Bent u bestraald om uw klachten te verminderen, dan kunt u twee tot vier weken na het einde van de behandeling verbetering verwachten.

Lange bestralingsserie

Darmklachten

Mogelijk ervaart u al enigszins de hieronder beschreven klachten. Deze kunnen door de bestraling verergeren. Door de bestraling raakt het darmslijmvlies geïrriteerd. Dit kan diarree, buikkrampen, slijm- en/ of bloedverlies bij de ontlasting, misselijkheid en winderigheid veroorzaken. Hierdoor moet u vaker naar het toilet en daarbij kan de aandrang acuut zijn. De klachten ontstaan vaak twee à drie weken na de start van de radiotherapie en nemen geleidelijk toe. Deze houden ook na de behandeling nog aan. Na ongeveer twee weken treedt hier verbetering in op.

Een kleine groep patiënten houdt gedurende een langere periode, soms blijvend, nog milde klachten.

Na een operatie kunnen er problemen met de ontlasting zijn, zoals incontinentie voor ontlasting. Door de bestraling kunnen deze klachten heviger zijn.

Plasklachten

Twee à drie weken na de start van de radiotherapie kunnen plasklachten ontstaan. Deze klachten lijken erg op een blaasontsteking. Er kan pijn bij het plassen optreden, u kunt loze aandrang ervaren of vaker moeten plassen. Over het algemeen zullen deze klachten over een periode van drie weken tot drie maanden na afloop van de behandeling vrijwel verdwenen zijn.

Vermoeidheid

Het is mogelijk dat u zich (meer) moe gaat voelen naarmate de bestralingsperiode vordert. Dit heeft met veel factoren te maken, waaronder uw behandeling en uw conditie, maar ook het regelmatig reizen naar het ziekenhuis kan een extra belasting zijn. De vermoeidheid kan ook na de behandeling nog aanhouden. Naast rust is het belangrijk om, zover dat gaat, fysiek actief te zijn. Dit kan in iedere vorm, zoals wandelen of fietsen. Een goede balans tussen inspanning en rust zal uw herstel bespoedigen.

Huidklachten

Is de bestraling ook gericht op de kringspier, dan kan dit huidklachten geven. Vanaf de tweede week van de bestraling wordt de huid geïrriteerd, met klachten van jeuk, pijn, en tekenen van roodheid en zwelling. Dit kan leiden tot open huidwonden. Tot twee weken na de behandeling kunnen deze klachten verergeren. Daarna wordt het geleidelijk beter. De doktersassistenten van onze afdeling zullen u helpen met de huidverzorging en geven u advies. Tijdens de behandeling kunt u gewoon douchen. De huid mag niet in contact komen met irriterende producten, zoals zeep of chloorhoudend water (zwembad).

Haaruitval

U kunt haaruitval krijgen in het gebied van de bestraling. Afhankelijk van de hoeveelheid straling die u krijgt is dit tijdelijk of blijvend.

Seksuele klachten

Het optreden van seksuele klachten is een complex probleem, waarbij verschillende factoren een rol spelen. Zo zijn natuurlijk uw diagnose, het ondergaan van de behandelingen en de gevolgen die daaruit voortvloeien van grote invloed op uw seksuele lust. Daarbij kan er juist wel behoefte zijn aan intimiteit. Mannen kunnen ten gevolge van de behandeling erectiestoornissen ervaren. Soms kan medicatie dit verhelpen. Er kan ook sprake zijn van een droog orgasme. Vrouwen kunnen door de bestraling droogte van de schede ervaren. Door het optreden van littekenweefsel in de schede kunnen er verklevingen optreden of kan de schede wat nauwer worden. Uw behandelaar zal deze klachten met u bespreken.

Op zeer lange termijn

Bestraling zou op zeer lange termijn een nieuwe tumor kunnen veroorzaken. Dit is vrij zeldzaam. Uw behandelaar kan u hier meer over vertellen.

Specifieke bijwerkingen van Capecitabine

Is uw behandeling gecombineerd met Capecitabine, dan ervaart u mogelijk ook andere bijwerkingen. Hieronder worden een aantal bijwerkingen genoemd die het meest optreden. Er wordt regelmatig bloed afgenomen om uw bloed te controleren.

Voelt u zich plotseling niet goed of ervaart u veel last van onderstaande bijwerkingen, dan kunt u, ook 's avonds of in het weekend, het ziekenhuis bellen op het algemene nummer 020 512 9111.

Voor gedetailleerde informatie verwijzen we u naar de patiënteninformatie over de chemotherapie.

Handen en voeten

De handpalmen en voetzolen kunnen soms gaan gloeien en rood worden. Hierdoor ontstaan er vrij makkelijk kloofjes. Door uw handen en voeten goed in te smeren met een vette crème kan het ontstaan van kloofjes beperkt worden. Deze bijwerking is gelukkig vrij onschuldig en verdwijnt bij het stoppen van de Capecitabine.

Huidklachten

Diverse soorten allergische huidreacties kunnen optreden tijdens het gebruik van Capecitabine.

Misselijkheid en verminderde eetlust

De tabletten Capecitabine worden in het algemeen goed verdragen en extra medicijnen tegen misselijkheid zijn zelden nodig. Soms is er een wat weeïg gevoel in de maagstreek. Vaak wordt dit minder door wat extra te eten. Zo is het beter om in de ochtend voor het innemen van de tabletten al iets te eten.

VEELGESTELDE VRAGEN

1 Is de bestralingsbehandeling pijnlijk?

Nee. Van de bestraling zelf voelt u niets.

2 Wanneer gaat mijn behandeling starten?

We streven ernaar om u binnen tien dagen na de MRI- en/of CT-scan te laten starten. Wij berichten u hier zo snel mogelijk over.

3 Word ik alle dagen bestraald?

Nee, in de weekenden en op feestdagen wordt u niet bestraald. In een heel enkel geval, bij onderhoud van een bestralingsstoel of bij veel feestdagen achter elkaar, kan het soms wel in een weekend vallen. Wij brengen u hier tijdig van op de hoogte.

4 Er is al een MRI- of CT-scan van mij gemaakt. Waarom moet dit nog een keer gebeuren?

Een voorbereidende MRI- en/of CT-scan wordt altijd in ons ziekenhuis gemaakt. Hiermee kunnen we het bestralingsgebied bepalen en de berekeningen voor de bestralingen uitvoeren. De eerder gemaakte scan worden gebruikt om goed het bestralingsgebied te kunnen intekenen.

5 Kan ik voor mijn (klein) kinderen blijven zorgen?

Ja. U wordt behandeld met een krachtige röntgenstraling. Na de behandeling is alle straling uit uw lichaam verdwenen. De straling wordt niet opgeslagen in uw lichaam.

6 Word ik misselijk van de bestraling??

Als u veel darmklachten heeft, kan het soms voorkomen dat u zich ook misselijk voelt. Uw behandelaar kan u hier medicatie voor voorschrijven.

7 Moet ik extra letten op mijn voeding?

Tijdens de behandeling gelden de richtlijnen voor gezonde voeding. Deze richtlijnen kunt u vinden op de website www.voedingscentrum.nl. Op de website van het KWF, www.voedingenkankerinfo.nl, vindt u veel informatie over dit onderwerp.

Gebruikt u extra vitamines, preparaten of voedingssupplementen, wilt u dan met uw behandelaar bespreken of u kunt doorgaan met het innemen hiervan.

8 Wat kan ik doen om de behandeling zo goed mogelijk door te komen?

Wij raden u aan om zoveel mogelijk uw dagelijks ritme op te pakken. Licht fysieke inspanning, zoals wandelen of fietsen, kan een positief effect hebben op uw herstel.

9 Mag ik wijn of bier drinken?

Alcohol, mits in bescheiden hoeveelheid, heeft geen nadelige invloed op de behandeling.

10 Mag ik roken tijdens de behandeling?

Ons advies is te stoppen met roken. Bij sommige behandelingen kan het de werking van de bestraling verminderen. Bovendien verhoogt roken de kans dat u opnieuw kanker krijgt. U kunt in ons ziekenhuis terecht bij de Stoppen met- roken poli. Vraag uw behandelaar hiernaar.

11 Kan ik blijven werken tijdens de behandeling?

Ook dit is afhankelijk van uw situatie en uw behandeling. U kunt dit het beste bespreken met uw behandelaar, huisarts of bedrijfsarts.

12 Mag ik auto blijven rijden?

Bij een korte bestralingsserie is dat mogelijk. Bij een langere bestralingsserie kan het zijn dat u zich in de loop van de behandeling minder goed voelt. Het is dan beter als iemand anders rijdt.

**Antoni van Leeuwenhoek,
afdeling Radiotherapie**

Postbus 90203
1006 BE Amsterdam
020 512 9111

Bezoekadres Amsterdam

Plesmanlaan 121
1066 CX Amsterdam

Bezoekadres Hoofddorp

Spaarnepoort 1
2134 TM Hoofddorp

www.avl.nl